

www.ketab.ir

امجدی، جلیل، ۱۳۳۶.

تاریخ شفاهی سازمان مهدویون

تألیف: جلیل امجدی.

تهران مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۴.

۳۱۶ ص. - انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی؛ ۳۶۹.

(تاریخ شفاهی انقلاب اسلامی ایران؛ ۱۰)

۲۷۰۰۰ ریال: 4- 087- 419- 964 ISBN

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ۳۱۹، ۳۲۴.

۱. سازمان مهدویون.

الف. مرکز اسناد انقلاب اسلامی. ب. عنوان.

۹۵۴/۰۸۲۴ DSR ۱۵۴۳ / م ۹ الف ۸

کتابخانه ملی ایران ۲۶۷۰۰- ۸۴ م

تاریخ شفاهی سازمان مهدویون

www.ketab.ir

انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

عنوان: تاریخ شفاهی سازمان مهدویون

تألیف: جلیل امجدی

نوبت چاپ: اول، پاییز ۱۳۸۴

شمارگان: ۲۰۰۰ قیمت: ۲۷۰۰ تومان

حروف چینی و لیتوگرافی: انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

چاپ و صحافی: چاپخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی

شابک: ۹۶۴-۴۱۹-۰۸۷-۴

ISBN: 964- 419- 087- 4

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، روبروی پمپ‌بنزین اسدی، پلاک ۲۰۹۴.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی. صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۳۸۹۶ تلفن: ۲۲۲۱۱۱۹۴ تلفکس: ۲۲۲۱۱۱۷۴

www.irfdc.org

نماینده‌گی‌های فروش در تهران:

- خ انقلاب اسلامی، خ ۱۲ فروردین، تلفن: ۶۶۲۶۰۱۴۶، بخش روایت
- بخش کوهسار: خ انقلاب اسلامی، خ اردی‌بهشت، تلفن: ۶۶۲۹۲۵۴۱
- خ انقلاب اسلامی، تلفن: ۶۶۴۱۰۲۰۳، کتابفروشی دانشکده حقوق دانشگاه تهران
- شبکه اندیشه: م انقلاب اسلامی، ابتدای خ آزادی، تلفن: ۶۶۹۲۵۱۲۷
- خ انقلاب اسلامی، بین فرصت و رامسر، تلفن: ۸۸۸۲۵۳۸۶، کتابفروشی میزان
- مرکز صبر: خ انقلاب اسلامی، مقابل در دانشگاه تهران، تلفن: ۶۶۹۵۲۱۰۸
- م فردوسی، خ سپید فرنی، تلفن: ۸۸۸۹۷۸۱۲، روایت فتح
- بخش مقدار: افسریه، ۱۵ متری اول، تلفن: ۹۱۲۳۰۵۷۷۱۵
- خ شریعتی، قبل از پل سید خندان، تلفن: ۸۸۵۰۵۵۱۳۰۱۵، فرهنگسرای اندیشه
- کتاب ما، خ شریعتی، نرسیده به میدان قدس، تلفن: ۲۲۲۱۶۰۰۷۸
- خ پاسداران، خ زمره، تلفن: ۲۲۸۵۶۱۲۴۰۵، نشر فرهنگ و معارف اسلامی
- کتابفروشی ساقدوش، خ پاسداران، بوستان دوم، تلفن: ۲۲۹۴۹۷۶۱۰۲

فهرست مطالب

۱۱	 مقدمه
۱۳	 پیش‌گفتار

فصل اول

۱۷	 نگاهی گذرا به فعالیت گروه‌های مسلحانه پس از قیام ۱۵ خرداد ۴۲
۲۰	 هیئت‌های مؤتلفه‌ی اسلامی
۲۱	 گروه نیکخواه
۲۲	 حزب ملل اسلامی
۲۳	 جبهه‌ی آزادی‌بخش ملی ایران (جاما)
۲۳	 سازمان انقلابی
۲۴	 گروه فلسطین
۲۵	 گروه آرمان خلق
۲۶	 گروه انقلابی ابوذر
۲۷	 سازمان چریک‌های فدایی خلق ایران
۳۱	 الف) ماجرای سیاهکل
۳۴	 ب) ادغام دو گروه شهر و جنگل و ادامه‌ی مبارزات
۳۷	 سازمان مجاهدین خلق ایران
۳۸	 الف) آموزش در گروه
۳۹	 ب) ساختن کادرهای همه‌جانبه
۴۰	 ج) زمینه‌های عمل و آغاز حرکت نظامی
۴۵	 د) دگرگونی در کادر رهبری
۴۶	 ه) تشدید عملیات

فصل دوم

بحران در سازمان مجاهدین خلق ایران.....	۴۹
ریشه‌های بحران.....	۵۱
رشد عمل‌زدگی در سازمان و آثار آن.....	۵۷
فرار تقی شهرام از زندان و راهیابی به مرکزیت.....	۵۹
روند تغییر ایدئولوژی در سازمان.....	۶۱
تغییر مواضع ایدئولوژیک و علل آن.....	۶۵

فصل سوم

سازمان مهدویون.....	۷۵
کودکی و تحصیلات بنیان‌گذاران.....	۷۸
ورود به دانشگاه و شرکت در جنبش دانشجویی.....	۸۰
ارتباط و فعالیت در سازمان مجاهدین خلق ایران.....	۸۵
علل و چگونگی انشعاب از سازمان مجاهدین خلق.....	۸۸
ملاقات با مراجع تقلید.....	۹۲
ارتباط گروه با حضرت امام.....	۹۵
تأسیس سازمان مهدویون و اصول تشکیلاتی آن.....	۹۷
تدوین ایدئولوژی.....	۱۰۳
عضوگیری و آغاز مبارزه.....	۱۰۴
اولین عملیات نظامی.....	۱۰۷
آغاز زندگی مخفی رهبران گروه.....	۱۰۸
حمله‌ی ساواک به خانه‌ی سلسبیل.....	۱۰۹
عضوگیری و فعالیت زنان در گروه.....	۱۱۰
جذب سمپات‌های جدا شده از مجاهدین.....	۱۱۵
تغییر مواضع ایدئولوژیک سازمان مجاهدین و واکنش گروه مهدویون.....	۱۱۶
تهدیدات سازمان مجاهدین و شهادت مهدی امیر شاه‌کرمی.....	۱۲۲
ارتباط با گروه‌های کوچک مذهبی.....	۱۳۱
ورود صادق به گروه مهدویون.....	۱۳۱

اختفای زهرا و فخرالسادات در دماوند.....	۱۳۴
زخمی شدن محمد امیر شاه کرمی.....	۱۳۶
منبع مالی گروه.....	۱۵۳
فعالیت گروه پس از شهادت بنیان‌گذاران.....	۱۶۰
اعمال فشار بر خانواده‌ی شاه کرمی.....	۱۶۱
ارتباط سازمان پیکار با سازمان مهدویون.....	۱۶۴
شایعه‌ی مارکسیست شدن محمدعلی اکبریان.....	۱۷۰
انشعاب در سازمان مهدویون و شهادت اعضای شاخه‌ی تبریز.....	۱۷۱
یورش ساواک به شاخه‌ی تهران.....	۱۸۱
انفعال صادق و شیخ عطار در زندان تهران.....	۱۸۹
دستگیری رضا مجلسی.....	۱۹۶
دستگیری صدیقه امیر شاه کرمی و فرار زهرا زندی‌زاده.....	۱۹۸
دستگیری زهرا زندی‌زاده و احمد پیرآور.....	۲۰۰
انتقال به بند عمومی و آغاز بحث و جدل‌ها.....	۲۰۶
آزادی اعضای شاخه‌ی تهران از زندان.....	۲۱۱
تعقیب و مراقبت شاخه‌ی اصفهان و دستگیری حسین مصیب‌زاده.....	۲۱۵
متواری شدن فخرالسادات امیر شاه کرمی.....	۲۱۹
بازجویی، شکنجه و محکومیت حسین مصیب‌زاده.....	۲۲۰
مسافرت اعضای شاخه‌ی تهران به مشهد و قضیه‌ی تصادف.....	۲۲۹
تجدید فعالیت مهدویون در آستانه‌ی پیروزی انقلاب اسلامی.....	۲۳۸
گسترش فعالیت‌های سیاسی سازمان مهدویون.....	۲۴۵
انحلال و پایان فعالیت سازمان مهدویون.....	۲۴۸
ارزیابی عملکرد سازمان مهدویون.....	۲۵۰
گاه‌شمار.....	۲۵۵
ضمائم.....	۲۶۱
اسناد و تصاویر.....	۲۸۷
فهرست موضوعی اسناد.....	۲۸۹
فهرست منابع.....	۳۷۵
فهرست اعلام.....	۳۸۱

مقدمه

انتشار روایات و خاطرات در قالب مجموعه‌های مدون تاریخ شفاهی یکی از اهداف مهم مرکز اسناد انقلاب اسلامی است. به همین منظور کتاب حاضر مشتمل بر فعالیت‌های مبارزاتی «سازمان مهدویون» است که در اوایل دهه‌ی ۵۰، با انشعاب از «سازمان مجاهدین خلق ایران» تأسیس گردید. این سازمان با تکیه بر مبانی ایدئولوژی اصیل اسلامی و اعتقاد به رهبری واقعی حضرت مهدی (عج) به عنوان پیاده‌کننده‌ی قانون الهی در زمین، مشی مسلحانه‌ی چریکی را انتخاب نمود و مبارزات خود را علیه رژیم پهلوی سازماندهی کرد. پژوهشگر این مجموعه، کوشش کرده است با تکیه بر خاطرات راویان و نقش‌آفرینان گروه و اسناد و منابع مکتوب، تاریخ شفاهی این سازمان را تدوین کند.

یادآوری این نکته لازم است که تاکنون نه تنها کار پژوهشی و روایی مستقلی درباره‌ی این سازمان صورت نگرفته است، بلکه در حد مقاله نیز درباره این گروه کم‌تر سخن رفته است. این اثر در نوع خود تلاش نموده است، تاریخچه و فراز و فرود این گروه را براساس خاطرات اعضای گروه و اسناد بر جای مانده ترسیم نماید.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی ضمن تشکر از مؤلف محترم از آقای رحیم نیکبخت، معاون محترم تدوین اسناد؛ آقای غلامرضا خسروی مدیر محترم بخش تدوین؛ آقای دکتر حمید کرمی‌پور مدیر محترم گروه خاطرات و تاریخ شفاهی و آقای داود قاسم‌پور کارشناس محترم بخش تدوین و هم‌چنین از همکاران پرتلاش، معاونت محترم انتشارات تشکر و قدردانی می‌نماید.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی

پیش‌گفتار

مطالعه‌ی نقش گروه‌ها و تشکلهای دارای مشی مسلحانه در حوادث و وقایع تاریخ معاصر ایران اهمیت ویژه‌ای دارد، اما کمبود مدارک تاریخی، مطالعه و پژوهش این مهم را محدود ساخته است. اخبار مربوط به این گروه‌ها گاه در روزنامه‌ها به شکل یک سویه و ناقص آورده شده است، در جای دیگر نیز به طور کامل این حوادث ثبت و ضبط نگردیده است. اسناد و مدارکی هم که از گذشته باقی مانده‌اند، به سختی قابل دسترسی است. در این میان آن‌چه می‌توان بدان توجه بیش‌تری کرد و آن را دستمایه‌ی پژوهش تاریخی قرار داد، خاطرات شفاهی اعضا و نقش‌آفرینان این گروه‌های مبارزاتی است که به سبب حاکمیت نظام استبدادی پهلوی در آن دوره کم‌تر به رشته‌ی تحریر درآمده است. تدوین تاریخ شفاهی می‌تواند گوشه‌های ناگفته‌ی تاریخ مبارزات ملت ایران را فراوی نسل کنونی قرار دهد و ابعاد مختلف انقلاب اسلامی ایران را گویا و روشن سازد.

این اثر فعالیت‌های مبارزاتی سازمان مهدویون از سال ۱۳۵۲ را در بردارد که به دنبال بحران و سپس تغییر در مواضع ایدئولوژیک در سازمان مجاهدین خلق ایران شکل گرفت. فعالیت‌های این سازمان تا پیروزی انقلاب اسلامی که همه‌ی گروه‌ها در امواج عظیم انقلاب اسلامی هضم و جذب شدند، روایت شده است. بدین ترتیب این کتاب، تاریخ شفاهی یک دوره‌ی مهم از تاریخ ایران یعنی دهه‌ی ۵۰ است. در این دهه گروه‌های چپ و مذهبی در رقابت با هم علیه رژیم دست به مبارزه‌ی مسلحانه زده بودند و جامعه‌ی ایران در این دوره‌ی به مثابه آزمایشگاهی برای مشی مسلحانه‌ی چریکی روستایی و شهری قلمداد می‌شد.

کتاب حاضر تاریخ مبارزات نسلی از نیروهای مذهبی ایران است که با انتخاب مشی مسلحانه‌ی چریکی، در صدد تغییر رژیم ایران برآمدند، اما در اثر عوامل عدیده‌ای این مشی با پیروزی قرین نگشت.

روش کار در این پژوهش به این شکل بوده است که برای شناسایی مصاحبه‌شوندگان، در آغاز اسامی چندی از منابع مکتوب و اسناد و کسانی که اطلاعاتی از بعضی اعضای گروه داشتند تهیه گردید. این اسامی شامل افراد اصلی گروه بود که عموماً در اصفهان ساکن بودند. نگارنده برای شناسایی بیش‌تر اعضای گروه و تماس و گذاشتن قرار مصاحبه به اصفهان عزیمت نموده علاوه بر آن ۳ بار دیگر برای انجام مصاحبه و مصاحبه‌های تکمیلی، تهیه‌ی اسناد و مدارک و عکس به اصفهان رفتم. در جریان رفت و آمدها تلاش نمودم اعتماد و اطمینان لازم را به راویان بدهم با وجود همه‌ی این‌ها، یکی از عواملی که باعث سستی بنیان این هم‌کاری می‌شد این بود که در گذشته یک بار از سوی بنیاد تاریخ برای تدوین تاریخ گروه، مصاحبه‌هایی انجام گرفته بود که پس از چندی- به زعم راویان- کاملاً ناقص و یک سویه آن را در نشریه‌ی خود چاپ کرده بودند. این احتمال از سوی بعضی راویان داده می‌شد که این کار نیز از سنخ کار قبلی باشد، لذا در مراحل اولیه حاضر به هم‌کاری و ضبط صدای خود نبودند. اولویت در مصاحبه با کسانی بود که زودتر و بهتر حاضر به هم‌کاری بودند. در جریان مصاحبه گاه با سوءظن راویان روبرو می‌شدم که به مرور و با کمک بعضی دوستان تلاش می‌گردید با جلب اعتماد بیش‌تر سوءظن احتمالی برطرف گردد. با همه‌ی این‌ها بعضی راویان حاضر به ضبط صدای خود نشدند، که در چنین مواردی به یادداشت‌برداری از گفت‌وگو اکتفا گردید، برای مصاحبه با دو تن از راویان چون دسترسی به آنان مشکل بود و در هر بار مسافرتی که به اصفهان صورت می‌گرفت، امکان مصاحبه رودررو فراهم نمی‌شد، تعدادی سؤال تنظیم گشت و برای آن‌ها پست گردید، اما متأسفانه پاسخی که به این سؤالات داده شده بود بسیار مختصر و گاه کلی بود. درحالی‌که تدوین تاریخ شفاهی گروه نیاز به بیان ریز وقایع و روشن ساختن کنه و زوایا و علل حوادث بود. بعضی از راویان نیز با وجود نقش فعالی که در گروه داشتند، ابراز بی‌اطلاعی کرده و حاضر به هیچ نوع هم‌کاری نگردیدند. لازم به یادآوری است نام یکی از نقش‌آفرینان گروه در متن

تاریخ شفاهی به شکل مستعار آمده است، به دلایلی خاص و بحث‌انگیز که در پاورقی داخل متن اشاره شده است.

کتابی که پیش رو دارید، گزارش شفاهی و مستندی از تاریخ جنبش مسلحانه‌ی مذهبی سازمان مهدویون است که با تکیه بر مصاحبه‌ی بنیان‌گذاران و اعضای گروه و با استفاده از منابع مکتوب و اسناد و با پیروی از متدولوژی علمی فرآیند مبارزات این سازمان و فراز و فرودهای آن را در متن تاریخ مبارزات ملت ایران گزارش می‌شود.

این کتاب به جز مقدمه و پیش‌گفتار در در سه فصل تنظیم گردیده است؛ فصل اول نگاهی دارد به معرفی کلی ۱۰ گروه مبارز مسلح که پس از قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ پدید آمدند. برای ورود به بحث اصلی در میان این گروه‌ها، دو گروه، «سازمان چریک‌های فدایی خلق ایران» و «سازمان مجاهدین خلق ایران» نسبتاً مفصل مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل دوم بحران در سازمان بررسی شده است؛ مجاهدین خلق ایران و چرخش ایدئولوژیک در این سازمان که شکل‌گیری سازمان مهدویون در این بستر فراهم می‌شود.

فصل سوم که اختصاص به متن تاریخ شفاهی گروه دارد، فراز و فرود و فعالیت‌های «سازمان مهدویون» بر اساس روایت مصاحبه‌شوندگان آورده شده است. هرچا در متن نکته‌ای نیاز به توضیح مختصر داشت، در پایین همان صفحه توضیح داده شده است. ضمن آن‌که گاه‌شمار و زندگی‌نامه‌ی راویان نیز تهیه و به متن تاریخ شفاهی افزوده شده است. ضمائم کتاب شامل دست‌آوردها و آثار تئوریک سازمان مهدویون، فهرست موضوعی اسناد، اسناد، عکس‌ها، زندگی‌نامه‌ی راویان، گاه‌شمار، منابع، چکیده و اعلام می‌باشد. اسناد ضمیمه در دو بخش تهیه شده است. بخشی از اسناد در آرشیو «مرکز اسناد انقلاب اسلامی» نگهداری می‌شود که فاقد شماره بازبایی و صفحه است و تنها دارای کد شماره ۷۸۸۲ است که نگارنده آن را براساس زمان، تنظیم و شماره‌گذاری کرده است. بخش دیگر اسناد به آرشیو شخصی خانواده‌ی «جعفریان» تعلق داشته که از سر لطف برای استفاده در اختیار اینجانب قرار داده‌اند.

تدوین و ارائه‌ی تاریخ شفاهی «سازمان مهدویون» ممکن است خرسندی تمامی کسانی که در این رویدادها سهم و نقشی داشته‌اند فراهم نسازد، اما امیدواریم با

بازسازی آن دوران، نسل جدید را که از گذشته ذهنیتی روشن ندارد، با حقایق و تجارب پیشین آشنا سازیم، تا این نسل با نیم‌نگاهی به فراز و فرود تجارب دهه‌ی ۱۳۵۰ و نگاهی به آینده، بتواند با واقعیات جامعه‌ی امروز روبه‌رو شود.

www.ketab.ir